

DOI: 10.26565/2075-1893-2021-33-08
УДК [911.3:378.016.011.3](477)

Актуальність викладання навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» у вищій школі

Іван Ровенчак*

д. геогр. н., професор кафедри економічної і соціальної географії
e-mail: ivan.rovenchak@lnu.edu.ua; ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1282-4581>

Любов Котик*

асистент кафедри економічної і соціальної географії
e-mail: liubov.kotyk@lnu.edu.ua; ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-5046-2287>

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
географічний факультету, вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна

Мета цієї статті – розкрити актуальність викладання навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» у вищій школі в освітньо-професійній програмі «Середня освіта (географія)» та проаналізувати зміст компетентностей, набуття яких забезпечує її прослуховування.

Основний матеріал. Упровадження модерного курсу «Геокультура і геоосвіта України» у навчальний процес підготовки вчителів-географів у вищій школі зумовлено швидким розвитком інноваційних освітніх технологій, глобалізацією усіх сфер людського життя, інтеграцією результатів передових наукових досліджень в освітній процес, прагненням збереження та примноження національного культурного й освітнього розмаїття України. Навчальна дисципліна має тісні прямі й опосередковані міжпредметні зв'язки з нормативними і вибірковими курсами загального циклу та циклу професійної і практичної підготовки, як то «Основи загальної суспільної географії», «Географія населення», «Педагогіка», «Регіональна економічна і соціальна географія» тощо. Її прослуховування забезпечує формування у студентів системи інтегральних, загальних, фахових компетентностей, які є критеріями оцінки якості знань з курсу. Дисципліна охоплює вісім головних тем, які об'єднують 12 тематичних лекцій, п'ять практичних робіт і три семінарські заняття з проблематики етногеографії України, географії релігії і культури України, проблем етнографічно-географічного, історико-геокультурного, інтегрального геокультурного районування України, розвитку геокультури та геоосвіти держави тощо. Наскрізним упродовж курсу є формування м'яких навичок студентів (командна робота, комунікація, критичне мислення, тайм-менеджмент, самопрезентація, управління інформацією та ін.), які мають міжпрофесійний характер, корисні для будь-якого виду діяльності, дозволяють швидко адаптуватися до нових умов, практикувати професійну мобільність, розв'язувати нестандартні життєві й професійні завдання.

Висновки. Упровадження навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» в освітньо-професійну програму підготовки студентів 014.07 «Середня освіта (географія)» є прикладом як інтеграції модерних наукових напрацювань в освітній процес, так і реакцією на запит українського суспільства щодо посилення державницьких засад при вивченні географії у середній школі. Вона розширює географічний та професійний кругозір студентів, підвищує конкурентоспроможність на ринку праці за рахунок розвитку м'яких навичок, формує професійні комунікативні й ділові навички.

Ключові слова. географія, вища школа, середня освіта, геокультура, геоосвіта, компетентність, м'які навички.

Ivan Rovenchak, Liubov Kotyk

ACTUALITY OF TEACHING THE COURSE «GEOCULTURE AND GEOEDUCATION OF UKRAINE» IN HIGHER EDUCATION

The purpose of the article is to show the relevance of teaching the discipline «Geoculture and Geoeducation of Ukraine» at higher educational establishments in the educational-professional program «Secondary education (geography)» and analyse the content of competencies, the acquisition of which ensures its listening.

Main material. Introduction of a modern course «Geoculture and Geoeducation of Ukraine» in the educational process of training teachers-geographers in higher education. It is the result of rapid development of innovative educational technologies, globalization of all spheres of human life, integration of the results of advanced scientific researches to the educational process, desire to preserve and increase the national cultural and educational diversity of Ukraine. The discipline has close direct and indirect links with normative and

elective courses of the general cycle and the cycle of professional and practical training, such as «Fundamentals of General Human Geography», «Population Geography», «Pedagogy», «Regional Economic and Social Geography», etc. Listening to it gives the students a system of integrated, general, professional competencies, which are the criteria for assessing the quality of knowledge from the course. The discipline covers eight main topics, combining 12 thematic lectures, five practical works and three seminars on ethnogeography of Ukraine. It also includes geography of religion and culture of Ukraine, problems of ethnographic-geographical, historical-geocultural, integrated geocultural zoning of Ukraine, development of geoculture and geoeducation of the state, etc. Throughout the course there is the development of students' soft skills (teamwork, communication, critical thinking, time management, self-presentation, information management, etc.), which have an inter-professional nature, useful for any activity. This allows you to adapt quickly to new conditions, to practice professional mobility, solve non-standard life and professional tasks.

Conclusions. Introduction of the discipline «Geoculture and Geoeducation of Ukraine» in the educational and professional training program for students 014.07 «Secondary education (geography)» is an example of integration of modern scientific developments into the educational process. It is response to the request of Ukrainian society on strengthening state principles in the study of geography in secondary school. It expands the geographical and professional horizons of students, increases competitiveness in the labor market by developing soft skills, forming professional communication and business skills.

Keywords: geography, higher education, secondary education, geoculture, geoeducation, competence, soft skills.

Иван Ровенчак, Любовь Котык

АКТУАЛЬНОСТЬ ПРЕПОДАВАНИЯ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ «ГЕОКУЛЬТУРА И ГЕОБРАЗОВАНИЕ УКРАИНЫ» В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Цель данной статьи – раскрыть актуальность преподавания учебной дисциплины «Геокультура и геообразование Украины» в высшей школе в образовательно-профессиональной программе «Среднее образование (география)» и проанализировать содержание компетенций, приобретение которых обеспечивает её прослушивание.

Основной материал. Внедрение современного курса «Геокультура и геообразование Украины» в учебный процесс подготовки учителей-географов в высшей школе обусловлено быстрым развитием инновационных образовательных технологий, глобализацией всех сфер человеческой жизни, интеграцией результатов передовых научных исследований в образовательный процесс, стремлением сохранения и приумножения национального культурного и образовательного разнообразия Украины. Учебная дисциплина имеет тесные прямые и косвенные межпредметные связи с такими нормативными и выборочными курсами общего цикла и цикла профессиональной и практической подготовки, как «Основы общественной географии», «География населения», «Педагогика», «Региональная экономическая и социальная география» и т. п. Её прослушивание обеспечивает формирование у студентов системы интегральных, общих, профессиональных компетентностей, которые являются критериями оценки знаний по курсу. Дисциплина охватывает восемь главных тем, которые объединяют 12 тематических лекций, пять практических работ и три семинарские занятия по проблематике этногеографии Украины, географии религии и культуры Украины, проблем этнографически-географического, историко-геокультурного, интегрального геокультурного районирования Украины, развития геокультуры и геообразования государства и т. д. Сквозным в течение курса является формирование мягких навыков студентов (командная работа, коммуникация, критическое мышление, тайм-менеджмент, самопрезентация, управление информацией и др.), которые имеют межпрофессиональный характер, полезны для любого вида деятельности, позволяют быстро адаптироваться к новым условиям, практиковать профессиональную мобильность, решать нестандартные жизненные и профессиональные задачи.

Выводы. Внедрение учебной дисциплины «Геокультура и геообразование Украины» в образовательно-профессиональную программу подготовки студентов 014.07 «Среднее образование (география)» является примером как интеграции современных научных разработок в образовательный процесс, так и реакцией на запрос украинского общества по усилению государственных основ при изучении географии в средней школе. Она расширяет географический и профессиональный кругозор студентов, повышает конкурентоспособность на рынке труда за счёт развития мягких навыков, формирует профессиональные коммуникативные и деловые навыки.

Ключевые слова: география, высшая школа, среднее образование, геокультура, геообразование, компетентность, мягкие навыки.

Вступ. Виклики XXI ст. зумовили перегляд та переоцінку підходів до функціонування багатьох соціальних сфер життя. Не виключенням стала вища освіта, яка через швидкий розвиток інноваційних освітніх технологій, наскрізну комп'ютерну технологізацію освітніх процесів на фоні глобалізації усіх сфер людського життя стикнулася з проблемою пошуку векторів майбутньої траєкторії розвитку та переоцінки своєї місії у суспільстві, загалом, й об'єктивності висвітлення модерних наукових напрацювань і задоволення актуальних соціально-культурних, економіко-політичних та інших запитів соціуму зокрема. Останній виклик пов'язаний з проблемою швидкого застарівання знань [4] та постійного оновлення актуальних компетентностей [15], носієм яких має бути конкурентоздатна на ринку праці, самореалізована у ролі стартапера або інноватора особа XXI століття. Це зумовлює глибинний перегляд змісту й структури університетських освітніх програм у напрямі їхньої модернізації та відповідності запитам ринку й суспільства. Особливо гостро ця проблема постала у сфері підготовки фахівців для середньої освіти, зокрема географії.

У 2016 р. «Міжнародна хартія географічної освіти» означила географію як «життєво важливий предмет і джерело знань для людей XXI ст., які живуть у світі, що тісно взаємопов'язаний»; вказала, що «географічно освічені індивіди усвідомлюють значення суспільних взаємовідносин та свою відповідальність перед довікляма і перед людьми. Географічна освіта допомагає людям навчитися гармонічно співіснувати з усіма живими істотами»; наголосила, що «географія допомагає людям зрозуміти та усвідомити, які причини природного різноманіття та пов'язаної з ними мозаїки культур і суспільств» [14]. Ці та інші засади Хартії, сумісно з внутрішніми політико-соціальними викликами розвитку України, мотивували критичний перегляд змісту і структури освітньої програми підготовки фахівця-географа з середньої освіти у Львівському національному університеті імені Івана Франка, зокрема впровадження в освітній процес модерного навчального курсу «Геокультура і геоосвіта України». Дослідження завдань цієї дисципліни у структурі підготовки педагога-географа для середньої школи, її змісту та компетентностей, які вона формує у межах освітньої програми, є на часі.

Вихідні передумови. Чимало українських вчених-географів та педагогів досліджували актуальність змісту й структури навчальних дисциплін, які викладаються у вищій школі. Суттєвий внесок у дослідження і теоретико-методичне обґрунтування необхідності оновлення освітніх програм географічного спрямування здійснила В. Смаль [13], яка ґрунтовно проаналізувала позиції західних географів щодо майбутнього стану географічної освіти на фоні масифікації вищої освіти, зробила наголос на запровадження та використання нових форм,

методів і технологій навчання, зокрема проектно-орієнтованого навчання і посилення можливостей випускників до працевлаштування: «збереження та розвиток географічної своєрідності і наповнюваності навчальних курсів слід поєднувати з урахуванням реалій працевлаштування випускників» [13, с.72].

О. Данильченко зі співавторами обґрунтувала важливість у підготовці майбутніх вчителів географії фахового проведення навчальної практики зі спеціальності 014 «Середня освіта (географія)» та доцільності використання під час її проведення краєзнавчого матеріалу [5]. М. Білецький і співавтори проаналізували теоретико-методичні [2] та прикладні педагогічні підходи [3] до викладання соціальної географії у вищій школі для майбутніх вчителів географії. Вагомим є також їхній розгляд, через призму забезпечення підготовки вчителів-географів, навчально-методичної діяльності кафедри економічної і соціальної географії ЛНУ ім. І. Франка [1]. Н. Мирончук узагальнила роль педагога у постіндустріальному суспільстві й означила необхідність упровадження нової парадигми розвитку освіти у процес підготовки вчителів середньої школи [8]. О. Мамчур зі співавторами проаналізувала роль суспільно-географічних дисциплін у формуванні професійних компетентностей географів [7]; С. Кирилюк детально розкрив проблемні підходи до викладання географії у школі [6] тощо. Загалом, більшість науковців зосередила увагу на загальних засадах трансформації вищої освіти у сегменті підготовки вчителів географії або на прикладних аспектах методики викладання традиційних географічних дисциплін спеціальності «Середня освіта (географія)». Поза увагою залишилась проблема впровадження в освітній процес підготовки майбутнього педагога-географа модерних навчальних дисциплін, які відображають сучасний розвиток географічної науки та спрямовані на формування актуальних компетентностей.

Мета статті. Обґрунтування актуальності викладання навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» в структурі освітньої програми «Середня освіта (географія)» та розкриття змісту компетентностей, набуття яких забезпечує прослуховування цієї дисципліни у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. У Львівському національному університеті імені Івана Франка на географічному факультеті навчальна дисципліна «Геокультура і геоосвіта України» викладається для студентів третього курсу денної форми навчання галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (географія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [10]. Вона входить до групи дисциплін вільного вибору студента циклу професійної та практичної підготовки, які розроблені на кафедрі економічної і соціальної географії ЛНУ імені Івана Франка у рамках цієї освітньої програми.

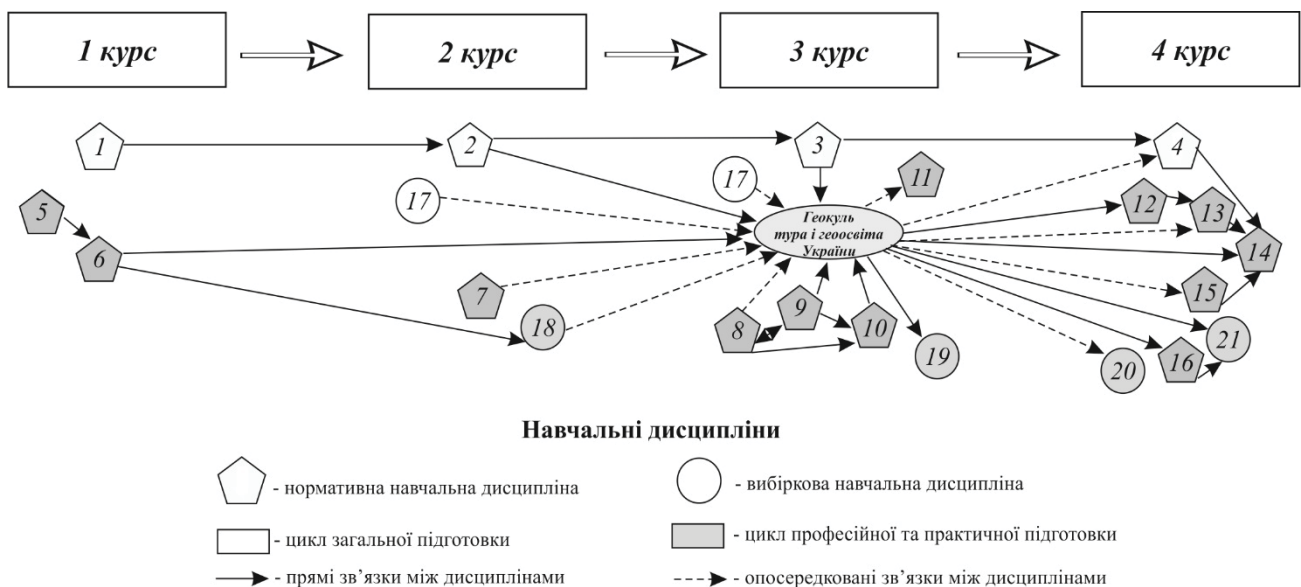
Відповідно до структурно-логічної схеми підготовки бакалавра спеціальності 014.07 Середня освіта (географія) курс є змістовим продовженням нормативних дисциплін циклу професійної і практичної підготовки «Вступ до загальної суспільної географії» та «Історія географія», які викладаються у першому семестрі на першому курсі навчання, та «Загальної методики навчання географії» і «Географії населення», які викладаються відповідно у п'ятому і шостому семестрах на третьому курсі навчання (рис.). Також він має тісні опосередковані змістово-компонентні зв'язки з дисципліною вільного вибору студентів циклу професійної та практичної підготовки «Географія глобальних проблем людства», яка викладається у третьому семестрі на другому курсі.

У подальшому (на четвертому курсі) тематика навчальної дисципліни продовжується опосередковано у змістовних компонентах як нормативних навчальних дисциплін – «Регіональна економічна і соціальна географія», «Політична географія», «Методика викладання економічної і соціальної географії зарубіжних країн», так і прямо (безпосередньо) дисциплін циклу професійної і практичної підготовки вільного вибору студента - «Етногеографія України з основами етнології», «Економічна і соціальна географія України» та ін.

Зміст курсу «Геокультура і геоосвіта України» розроблено на основі сучасних положень щодо підготовки фахівців у сфері середньої освіти (географія), норм та традицій вищої університетської освіти («Стандарт вищої освіти Львівського національного

університету імені Івана Франка», 2017 р.; «Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» [10]), нормативних документів (Закон України № 1556-VII «Про вищу освіту», редакція від 16.01.2020 р.; Закон України № 2145-VIII «Про освіту» редакція від 16.01.2020 р.; «Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти», № 1254 від 01.10.2019 р.), рекомендаційних документів МОН України («Національний освітній глосарій: вища освіта», 2011; «Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні», 2015, «Tuning Educational Structures in Europe, TUNING», 2004) тощо.

Оскільки навчальний курс викладається у рамках освітньо-професійної програми «Середня освіта (географія)», при його розробці враховано базові положення концепції «Нової української школи» («отримання не лише знань, але й умінь застосувати їх у повсякденному житті» [9]); Закону України № 0901 «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р.; проекту «Державний стандарт базової середньої освіти» від 04.03.2020 р.; Навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Географія. 6-9 класи», наказ № 804 від 07.06.2017 р.; Навчальної програми для 8-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів «Географія (поглиблене вивчення)», наказ № 804 від 07.06.2017 р.; Навчальної програми з географії (рівень стандарту) для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, наказ № 1407 від 23.10.2017 р. та ін.

1 - Історія України, 2 - Історія української культури, 3 - Філософія, 4 - Політологія, 5 - Історія географії, 6 - Вступ до загальної суспільної географії, 7 - Геоінформаційні системи, 8 - Психологія, 9 - Педагогіка, 10 - загальна методика навчання географії, 11 - Географія населення світу, 12 - Сучасна географічна освіта і наука, 13 - Соціоекологічні проблеми в освіті, 14 - Регіональна економічна і соціальна географія, 15 - Політична географія світу, 16 - Економічна і соціальна географія України, 17 - загальноуніверситетські дисципліни вільного вибору студентів; 18 - Географія глобальних проблем людства, 19 - Краєзнавство і туризм, 20 - Екологічна освіта, 21 - Етногеографія України з основами етнології

Рис. «Геокультура і геоосвіта України» у системі навчальних дисциплін ОПП 014.07 «Середня освіта (географія)» першого рівня вищої освіти

Глобалізаційні процеси та інтеграція України у світовий культурно-освітній простір зумовлюють необхідність детального вивчення просторових відмінностей культури й освіти держави з метою збереження, популяризації та захисту рис її національної ідентичності. Останні проявляються через повсякденну побутову й професійну культуру, мову, традиції, звичаї, релігію, матеріальні й духовні надбання, сформовану культурно-освітню інфраструктуру тощо. Позаяк глобалізація спричинює активні міграційні процеси, які призводять до формування мультикультурного, мультиетнічного, мультирелігійного середовища, особливо у великих і глобальних містах, вивчення культури й освіти України сприяє гуманізації суспільних відносин на рівні держави, нівелюванню прояву протестних, сепаратистських, антидержавницьких настроїв [11, 12]. Усестороннє дослідження просторових відмінностей культури й освіти України та особливостей їхнього розвитку і функціонування на сучасному етапі розбудови держави забезпечує актуальність вивчення курсу «Геокультура і геоосвіта України» у руслі підготовки фахівців із галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014.07 Середня освіта (географія).

Мета курсу: вивчення фундаментальних теоретичних засад і прикладних аспектів просторових відмінностей функціонування культури й освіти в Україні та застосування цих теоретико-прикладних положень при вивченні аналогічних і дотичних тем у курсі «Географія» середньої школи [12].

Завдання курсу: сформувати у студентів систему теоретичних знань і прикладних умінь аналізу просторових відмінностей культури та освіти в Україні; навичок застосування здобутих знань і вмінь у процесі вивчення курсу «Географія» у середній школі.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» студент повинен *знати*:

– сутність понять: культура, освіта, середня освіта, релігія, світова релігія, географія, суспільна географія, географія культури, географія освіти, геокультура, геоосвіта, національна територія, національна культура, районування, район, етнографічно-географічне районування, етнографічно-географічний макрорегіон, геокультурне районування, інфраструктура, культурна інфраструктура, освітня інфраструктура, мультикультуралізм, мультиетнічність, мультирелігійність, крос-культурна інновація;

– підходи до здійснення етнографічно-географічного і геокультурного, релігійного районування України;

– характерні геокультурні риси етнографічно-географічних макрорегіонів, регіонів, субрегіонів України;

– просторові відмінності релігійної ситуації в Україні;

– просторові відмінності мовної ситуації в Україні;
– відмінності освітнього простору держави;

– особливості розвитку освітньої інфраструктури держави;

– змістове наповнення навчальних підручників з географії для загальноосвітніх навчальних закладів з тем географії культури та освіти України;

вміти:

– аналізувати сформовану структуру етнографічно-географічного районування України;

– застосовувати картографічні методи для показу просторових відмінностей розвитку культури й освіти;

– використовувати методи анкетування для отримання первинної інформації на предмет геокультурних і геоосвітніх особливостей розвитку території дослідження;

– застосовувати метод ментальних карт при вивченні географії культури і освіти України в середній школі;

володіти:

– умінням інтегрувати теоретико-прикладні знання з курсу у процес навчання географії у середній школі;

– навиками виконання презентації у середовищі PowerPoint з тематики геокультури і геоосвіти України;

– майстерністю ведення дискусії/диспуту на предмет географії культури і освіти України;

– умінням організації науково-дослідницької роботи та написання освітніх учнівських проєктів, науково-дослідницьких робіт за тематикою географії культури та освіти території навчання/проживання учнів.

Прослуховування курсу забезпечить формування у студентів системи компетентностей, які є критеріями оцінки якості знань з курсу.

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання і практичні проблеми у галузі середньої освіти (за предметною спеціалізацією «Географія»), що передбачає застосування теорій та методів педагогічних і географічних наук, постійне самонавчання, здійснення досліджень, упровадження інновацій, характеризується системністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність: знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність діяти соціально відповідально і свідомо; розуміння та власне осмислення основних світоглядних концепцій і принципів у навчанні й професійній діяльності; здатність до креативного мислення, аналізу і синтезу; здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями; здатність шукати, обробляти і аналізувати інформацію з різних джерел; здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань.

Фахові компетентності:

– *соціально-особистісні компетентності*: здатність до критики і самокритики; креативність, здатність до системного мислення; наполегливість у досягненні мети; турбота про якість виконаної

**Структурні компоненти програми навчальної дисципліни
«Геокультура і геоосвіта України»**

Назва тема /Складові компоненти теми	Знаннєвий і діяльнісний компоненти	Навички
Тема 1. «Геокультура і геоосвіта України»: основи викладання навчальної дисципліни Лекція 1. Теоретико-методичні засади курсу «Геокультура і геоосвіта України». Семинарське заняття 1. Теоретичні засади геокультури і геоосвіти	- аналізувати відмінності об'єкта дослідження географії культури, культурної географії, географії освіти, геокультури, геоосвіти; - володіти інформацією про головні етапи розвитку географії культури і освіти в Україні; - розкривати функції геокультури і геоосвіти	- мати досвід використання інформаційних сервісів для укладання тематичних карт з тематики географії культури і освіти («Word It Out», «Word Art» та ін.); - вміти працювати з науковими текстами (україномовними та англійськими) з геокультури і геоосвіти
Тема 2. Методи дослідження геокультури і геоосвіти України Лекція 2. Традиційні, сучасні, міждисциплінарні методи дослідження геокультури і геоосвіти України. Семинарське заняття 2. Нові методи дослідження геокультури і геоосвіти України	- знати переваги нових методів дослідження географії культури і географії освіти; - аналізувати інформацію, отриману у результаті застосування традиційних і нових методів дослідження географії культури і географії освіти	- володіти знаннями з методології та методики дослідження географії культури і географії освіти; - вміти використовувати традиційні і нові методи дослідження географії культури і географії освіти; - мати навички групової праці, самопрезентації
Тема 3. Вивчення тем з географії культури і географії освіти у середній школі Лекція 3. Проблеми вивчення географії культури і географії освіти у середній школі. Практична робота 1. Проблеми вивчення географії культури і географії освіти у середній школі	- знати зміст навчального матеріалу програм середньої школи з тем про географію культури і географію освіти України; - пояснити важливість вивчення географії культури і географії освіти України у середній школі; - застосовувати отримані знання при вивченні географії у середній школі	- мати навички укладання карти знань (англ. <i>mind map</i>); - вміти працювати з підручниками та атласами з географії для середньої школи на предмет укладання конспектів занять; - розвинути навички комунікації та роботи в малій групі, лідерські навички
Тема 4. Етногеографія культури Лекція 4. Етнокультурна географія. Лекція 5. Етнографічно-географічне районування України. Практична робота 2. Етнографічно-географічне районування України	- знати критерії етнографічно-географічного районування України; - володіти інформацією про характерні риси етнографічно-географічних регіонів і субрегіонів України; - розкрити географічні особливості розташування етнографічних територій України за межами сучасної державної території	- мати навички створення медіаконтенту з тематики етногеографічних особливостей українців; - володіти навичками праці з етногеографічними першоджерелами; - розвинути самопрезентаційні навички, навички колективної роботи
Тема 5. Географія релігії Лекція 6. Географія релігії як підсистема географії культури. Лекція 7. Основи географії релігії України. Практична робота 3. Географія релігії України	- розуміти тенденції динаміки й територіальні відмінності розвитку в Україні релігійного життя; - пояснювати тенденції впливу секуляризації на соціальну сферу і повсякденне життя мешканців України	- отримати навички праці зі статистичною інформацією релігійно-географічного змісту; - розвинути критичне і креативне мислення; - вдосконалити навичку управління інформацією соціально-географічного змісту
Тема 6. Історико-культурна географія Лекція 8. Історична географія культури. Лекція 9. Історико-геокультурне районування України. Лекція 10. Інтегральне геокультурне районування України. Практична робота 4. Історико-культурне й інтегральне геокультурне районування України	- знати принципи здійснення історико-культурного й інтегрального геокультурного районування України; - пояснювати відмінності та розмаїття інтегральних геокультурних районів України; - розкривати вплив центрів історико-культурних районів на їхній розвиток	- мати навички виконання й аналізу карт з географії культури; - володіти навичками зі створення інтерактивної стрічки часу у середовищі Time.Graphics; - розвинути навичку управління інформацією геокультурного змісту
Тема 7. Географія освіти України Лекція 11. Становлення географії освіти України. Лекція 12. Основи геоосвіти України. Практична робота 5. Географія освіти України	- розуміти роль університетів у становленні освіти в Україні; - пояснювати територіальні відмінності освіченості населення України; - застосовувати знання з географії освіти України при вивченні географії у середній школі	- володіти знаннями про освіченість населення України та її роль у формуванні інноваційного, економічного, соціально-культурного потенціалів держави; - посилити навичку критичного мислення та управління інформацією, медіаграмотність
Тема 8. Проблеми геокультури і геоосвіти України: актуалізація і погляд у майбутнє Семинарське заняття 3. TED-виступ на тему «Географія культури, географія освіти України»	- знати об'єктну та предметну сферу дослідження геокультури і геоосвіти України; - вміти ставити проблемні запитання та шукати відповіді на них, проектувати розвиток ситуації на майбутнє	- володіти навичками публічного виступу, самопрезентації, поведінкового патерну, критичного мислення, емпатії, самоаналізу, тайм-менеджменту тощо

роботи; толерантність; екологічна грамотність; відкритість і чуйність до різноманіття і розмаїття;

– *загальнонаукові компетентності*: базові уявлення про світові процеси культурної глобалізації і регіоналізації, що сприяють розумінню причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й

умінь використання їх у професійній і соціальній діяльності; базові знання в галузі, необхідні для освоєння дисциплін практичної і професійної підготовки;

– *інструментальні компетентності*: здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;

знання іноземної мови (перш за все англійської); навички роботи з комп'ютером; навички управління інформацією; дослідницькі, проєктні навички;

– *професійні компетентності*: базові уявлення про чинники формування, розвитку і функціонування та просторові відмінності культури й освіти в Україні; володіння описовими, картографічними, статистичними, соціологічними методами дослідження культурних й освітніх процесів на різних просторових рівнях; здатність професійно використовувати профільні знання для навчання географії у середній школі; здатність практично використовувати знання з курсу під час написання учнівських науково-дослідницьких і проєктних робіт, виконання мультимедійних презентацій.

Навчальна дисципліна «Геокультура і геоосвіта України» складається з лекційної частини (32 години), семінарських і практичних занять (32 години) та передбачає самостійну роботу студентів (56 годин). Навчальний курс завершується заліком. Ефективне набуття компетентностей відбувається у процесі засвоєння матеріалу курсу, кожна тема якого містить знанневий і діяльнісний компоненти та передбачає отримання конкретних навичок (табл.).

Наскрізним упродовж курсу є формування *soft skills* (м'яких навичок) студентів, які мають міжпрофесійний, унікальний характер, корисні для будь-якого виду діяльності, дозволяють швидко адаптуватися до нових умов, практикувати професійну мобільність, розв'язувати нестандартні життєві й професійні завдання [15], започатковувати власний бізнес, ініціювати створення стартапів тощо:

– адаптивність/когнітивна гнучкість (практично-семінарське заняття: «Нові методи дослідження географії культури і географії освіти України», семінарське заняття «TED-виступ на тему геокультури і геоосвіти України» та ін.);

– критичне і креативне мислення (семінарське заняття «Теоретичні засади географії культури і географії освіти», практична робота «Проблеми вивчення географії культури і географії освіти України у середній школі», семінарське заняття «TED-виступ на тему геокультури і геоосвіти» та ін.);

– управління інформацією і медіаграмотність (практично-семінарське заняття: «Нові методи дослідження географії культури і географії освіти України», практична робота «Історико-культурне й інтегральне геокультурне районування України», практична робота «Географія освіти України» тощо);

– уміння формулювати власну думку, приймати рішення та нести відповідальність за них (наскрізно упродовж усіх лекційних і семінарсько-практичних занять з навчальної дисципліни);

– лідерські здібності (англ. *leadership*) (практично-семінарське заняття: «Нові методи дослідження географії культури і географії освіти України», семінарське заняття «TED-виступ на тему геокультури і геоосвіти»);

– емоційний інтелект (практично-семінарське заняття: «Нові методи дослідження географії культури і географії освіти України», семінарське заняття «TED-виступ на тему геокультури і геоосвіти України»);

– поведінковий патерн (практично-семінарське заняття: «Нові методи дослідження географії культури і географії освіти України», семінарське заняття «TED-виступ на тему геокультури і геоосвіти»);

– комунікація і робота в групі/команді (англ. *collaboration*) (практична робота «Етнографічно-географічне районування України», практично-семінарське заняття: «Нові методи дослідження географії культури і географії освіти України» та ін.);

– тайм-менеджмент (англ. *time management*) (семінарське заняття «TED-виступ на тему геокультури і геоосвіти України»);

– самоорганізація і самомотивація (на усіх заняттях навчальної дисципліни);

– презентаційні навички (уміння дискутувати, самопрезентація) (семінарське заняття «TED-виступ на тему геокультури і геоосвіти», практична робота «Географія релігії України» тощо).

Висновки та перспективи подальших пошуків. «Геокультура та геоосвіта України» є важливою навчальною дисципліною циклу професійної і практичної підготовки освітньо-професійної програми 014.07 Середня освіта (географія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Її впровадження у навчальний процес зумовлено як активним соціально- і культурно спрямованим розвитком суспільної географії у XXI ст., так і запитом українського суспільства на збереження і популяризацію національної культурної спадщини та надбань освіти і науки. Знання, уміння, навички, одержані у процесі вивчення навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України», розширяють географічний та професійний (середня освіта) кругозір студентів. Вони зможуть використовувати набуті знання і вміння при вивченні інших, пов'язаних із суспільною географією і методикою викладання географії в середній школі дисциплін, у науковій роботі, при підготовці курсових і магістерських робіт, у майбутній професійній діяльності. Подальших досліджень потребує проблема укладання сучасних методичних рекомендацій до вивчення тем з геокультури та геоосвіти України у середній школі з урахуванням модерних технологічних здобутків, наявного актуального медіаконтенту україноцентричного спрямування, викликів змішаного навчання тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білецький М. Навчально-методична діяльність кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка: SWOT-аналіз / М. Білецький, Л. Котик // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер.: Географія. – 2016. – № 2. (Вип. 41). – С. 16-25.
2. Білецький М.І. Соціальна географія: методичні аспекти викладання / М.І. Білецький, Л.І. Котик, І.В. Ванда // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2014. – Вип. 724-725: Географія. – С. 122-125.
3. Білецький М.І. Сучасні особливості викладання дисципліни «Соціальна географія» у вищій школі / М.І. Білецький, І.В. Ванда, Л.І. Котик // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Сер. 4. Географія і сучасність. – 2014. – Вип. 20 (32). – С. 173-180.
4. Влах М. Теорія і методологія географічної науки: Навчальний посібник / М. Влах, Л. Котик. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 344 с.
5. Данильченко О. Практична підготовка географів: стан і проблеми / О. Данильченко, О. Корнус, А. Корнус, С. Сюткін, Б. Нешатаєв // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. – 2018. – Вип. 27. – С. 28-34. DOI: 10.26565/2075-1893-2018-27-04
6. Кирилюк С.М. Проблеми викладання географії у школі: конспект лекцій / Укладач С.М. Кирилюк. – Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2011. – 124 с.
7. Мамчур О. Суспільно-географічні дисципліни: роль у формуванні професійних компетентностей / О. Мамчур, І. Ванда, Л. Котик // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер.: Географія. – 2015. – № 2. (Вип. 39). – С. 73-81.
8. Мирончук Н.М. Завдання професійної підготовки сучасного фахівця у системі вищої освіти / Н.М. Мирончук // Андрагогічний вісник. – 2014. – Вип. 5. – С. 126-132.
9. Нова українська школа [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
10. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (географія)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07_2017.pdf
11. Ровенчак І. Геокультура і геоосвіта України: Навчальний посібник / І. Ровенчак, Л. Котик. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. – 164 с.
12. Ровенчак І.І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження: Монографія / І.І. Ровенчак. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 240 с.
13. Смал В.В. Західні географи про вищу географічну освіту: досвід для України / В.В. Смал // Український географічний журнал. – 2013. – № 2. – С. 67-72.
14. International Chapter on Geographical Education, 2016 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.igu-cge.org/Charters-pdf/2016/IGU_2016_def.pdf
15. World Economic Forum [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org>

REFERENCES:

1. Bilecz`ky`j, M., Koty`k, L. (2016). Navchal`no-metody`chna diyal`nist` kafedry` ekonomichnoyi i social`noyi geografii Lvivs`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni Ivana Franka: SWOT-analiz [Educational and methodical activity of the Department of Economic and Social Geography of Ivan Franko National University of Lviv: SWOT-analysis]. Scientific Notes of V. Hnatiuk TNPU. Ser.: Geography, 2 (41), 16-25.
2. Bilecz`ky`j, M.I., Koty`k, L.I., Vanda, I.V. (2014). Social`na geografiya: metody`chni aspekty` vy`kladannya [Social geography: methodological aspects of teaching]. Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Ser.: Geography, 724-725, 122-125.
3. Bilecz`ky`j, M.I., Vanda, I.V., Koty`k, L.I. (2014). Suchasni osobly`vosti vy`kladannya dy`scy`pliny` «Social`na geografiya» u vy`shhij shkoli [Modern features of teaching the discipline «Social geography» in high school]. Scientific Journal of NPU by M.P. Drahomanov. Ser.: Geography and Modernity, 20 (32), 173-180.
4. Vлах, M., Koty`k, L. (2019). Teoriya i metodologiya geografichnoyi nauky`: Navchal`ny`j posibny`k [Theory and methodology of geographical science: Textbook]. L`viv: LNU imeni I. Franka, 344.
5. Dany`l`chenko, O., Kornus, O., Kornus, A., Syutkin, S., Neshatayev, B. (2018). Prakty`chna pidgotovka geografiv: stan i problemy` [Practical training of geographers: state and problems]. Problems of Continuing Geographical Education and Cartography, 27, 28-34. DOI: 10.26565/2075-1893-2018-27-04
6. Ky`ry`lyuk, S.M., compiler (2011). Problemy vykladannya heohrfaiyi u shkoli: konspekt lekcij [Problems of teaching geography at school: lecture notes]. Chernivtsi: ChNU im. Yu. Fed`kovy`cha, 124.
7. Mamchur, O., Vanda, I., Koty`k, L. (2015). Suspil`no-geografichni dy`scy`pliny`: rol` u formuvanni profesijnny`x kompetentnostej [Socio-geographical disciplines: role in the formation of professional competencies]. Scientific Notes of V. Hnatiuk TNPU. Ser.: Geography, 2 (39), 73-81.
8. My`ronchuk, N.M. (2014). Zavr`shchennya profesijnnoyi pidgotovky` suchasnogo faxivcy`a u sy`stemi vy`shhoyi osvity` [Tasks of professional training of a modern specialist in the system of higher education]. Andragogical Bulletin, 5, 126-132.
9. Nova ukrayins`ka shkola [New Ukrainian school]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
10. Osvitn`o-profesijna programa «Serednya osvita (geografiya)» pershogo (bakalavr`s`kogo) rivnya vy`shhoyi osvity` [Educational and professional program «Secondary education (geography)» of the first (bachelor`s) level of higher education]. Available at: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07_2017.pdf
11. Rovenchak, I., Koty`k, L. (2020). Geokul`tura i geoosvita Ukrayiny`: Navchal`ny`j posibny`k [Geoculture and geoeducation of Ukraine: Textbook]. L`viv: LNU im. I. Franka, 164.
12. Rovenchak, I. (2008). Geografiya kul`tury`: problemy` teorii, metodologiyi ta metody`ky` doslidzhennya: Monografiya [Geography of culture: problems of theory, methodology and research methods: Monograph]. L`viv: LNU im. I. Franka, 240.
13. Smal, V.V. (2013). Zaxidni geografy` pro vy`shhu geografichnu osvitu: dosvid dlya Ukrayiny` [Western geographers on higher geographical education: experience for Ukraine]. Ukrainian Geographical Journal, 2, 67-72.
14. International Chapter on Geographical Education (2016). Available at: http://www.igu-cge.org/Charters-pdf/2016/IGU_2016_def.pdf
15. World Economic Forum. Available at: <https://www.weforum.org>

INFORMATION ABOUT AUTHORS / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

Rovenchak Ivan Illich – Doctor of Sciences (Geography), Full Professor of Department of Economic and Social Geography. The Faculty of Geography. Ivan Franko Lviv National University. e-mail: ivan.rovenchak@lnu.edu.ua; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1282-4581>

Kotyk Liubov Ivanivna – Assistant of Departments of Economic and Social Geography, Ivan Franko Lviv National University. e-mail: liubov.kotyk@lnu.edu.ua; ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-5046-2287>

Ровенчак Иван Ильич – доктор географических наук, профессор кафедры экономической и социальной географии географического факультета Львовского национального университета имени Ивана Франко. e-mail: ivan.rovenchak@lnu.edu.ua; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1282-4581>

Котык Любовь Ивановна – ассистент кафедры экономической и социальной географии географического факультета Львовского национального университета имени Ивана Франко. e-mail: liubov.kotyk@lnu.edu.ua; ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-5046-2287>